

Lucas 1: 68-79 (2) – Barmhartigheid
3^e advent

- Lezing: Exodus 33:12-23

¹²Mozes zei tegen de HEER: 'U draagt mij wel op het volk verder te laten trekken, maar U hebt mij niet laten weten wie U met mij mee zult sturen, terwijl U toch gezegd hebt: "Jou heb Ik uitgekozen, jou ben Ik goedgezind." ¹³Als dat werkelijk zo is, laat mij dan weten wat uw plannen zijn. Dan leer ik U kennen en weet ik zeker dat U mij goedgezind bent. Vergeet toch niet dat deze mensen uw volk zijn.' ¹⁴De HEER antwoordde: 'Moet Ik dan zelf meegaan om je gerust te stellen?' ¹⁵Mozes zei: 'Als U niet zelf meegaat, laat ons dan niet verder trekken. ¹⁶Hoe zou moeten blijken dat U mij goedgezind bent, mij en ook uw volk, tenzij U met ons meegaat? Alleen dan nemen wij immers een bijzondere plaats in onder de volken die de aarde bewonen.' ¹⁷De HEER zei tegen Mozes: 'Ik verzeker je dat Ik zal doen wat je vraagt, want Ik ben je goedgezind en Ik heb je uitgekozen.'
¹⁸'Laat mij toch uw majesteit zien,' zei Mozes. ¹⁹Hij antwoordde: 'Ik zal in mijn volle luister voor je langs gaan en in jouw bijzijn de naam HEER uitroepen: Ik schenk genade aan wie Ik genade wil schenken, en Ik ben barmhartig voor wie Ik barmhartig wil zijn. ²⁰Maar,' zei Hij, 'mijn gezicht zul je niet kunnen zien, want geen mens kan Mij zien en in leven blijven.' ²¹Toen sprak de HEER: 'Er is een plaats op de rots waar je dicht bij Mij kunt komen staan. ²²Als dan mijn majesteit voor je langs gaat, zal Ik je in een kloof laten schuilen en mijn hand beschermend voor je houden tot Ik voorbij ben. ²³Als Ik mijn hand weghaal, zul je Mij van achteren zien; mijn gezicht mag niemand zien.'

- Tekst: Lucas 1:68-79

⁶⁸'Geprezen zij de Heer, de God van Israël,
Hij heeft zich over zijn volk ontfermd en het verlost.
⁶⁹Een reddende kracht heeft Hij voor ons opgewekt
uit het huis van David, zijn dienaar,
⁷⁰zoals Hij van oudsher heeft beloofd bij monde van zijn heilige profeten:
⁷¹bevrijding uit de hand van onze vijanden,
uit de greep van allen die ons haten.
⁷²Zo toont Hij zich barmhartig jegens onze voorouders
en herinnert Hij zich zijn heilig verbond:
⁷³de eed die Hij gezworen had aan Abraham, onze vader,
⁷⁴dat wij, bevrijd van onze vijanden
en vrij van angst, Hem dienen zouden,
⁷⁵oprecht en toegewijd, ons leven lang.
⁷⁶En jij, mijn kind, jij zult genoemd worden: profeet van de Allerhoogste,
want voor de Heer zul je uit gaan om de weg voor Hem gereed te maken,
⁷⁷en om zijn volk bekend te maken met hun redding
door de vergeving van hun zonden.
⁷⁸Dankzij de liefdevolle barmhartigheid van onze God
zal het stralende licht uit de hemel zich over ons ontfermen
⁷⁹en schijnen over allen die in duisternis verkeren,
in de schaduw van de dood,
zodat we onze voeten kunnen zetten op de weg van de vrede.'

Preek

Lieve mensen,

Er is veel polarisatie in onze maatschappij. Mensen staan tegenover elkaar. Maar vooral ook: ver bij elkaar vandaan. Afstand vergroot de tegenstelling. Je kunt iemand die je niet in de ogen kijkt gemakkelijk cancelen. Dus zijn mensen die graag tegenstellingen creëren of in stand houden gebaat bij vijandbeelden. Op afstand is het gemakkelijk moddergooien. Of erger.

Waar deze wereld behoefte aan heeft is 'barmhartigheid'. Dat woord heeft alles te maken met: 'bewogen zijn met de ander'. In het Nederlands zit het woord 'hart' er in. Je hart gaat naar iemand uit. In de Bijbel is het nog sterker. In beide oorspronkelijke talen van de Bijbel heeft barmhartigheid te maken met je ingewanden. Je diepste drijfveren. Als er staat dat Jezus met ontferming bewogen is, dan staat er een woord dat betekent, dat hij onpasselijk wordt van het leed dat hij ziet. Zijn maag komt in opstand. Hij ervaart aan den lijve het lijden van de ander. Je hart keert zich om.

Daarbij wordt van Jezus bijna altijd gezegd: toen hij hem of haar of hen zag, keerde zijn hart zich in hem om. (Mat.9:36, 14:14, 20:34; Mar.1:41; Luc.7:13, 10:33, 15:22) Het gaat er om dat je nabij komt. Dat je geen afstand houdt. Dat je je verdiept in de ander. Goed kijkt, zonder oordeel.

Dat zie je heel mooi bij het verhaal van de barmhartige Samaritaan. Er wordt een man in elkaar geslagen en beroofd. Hij wordt voor oud vuil langs de weg achtergelaten. Dan komen er geestelijken langs, maar die houden afstand. Gaan er met een boog omheen. En dan komt er een Samaritaan. Iemand van wie juist de Joden in die tijd normaal afstand hielden. – Samaritanen worden met de nek aangekeken. Zo erg zelfs, dat als mensen van het noorden naar Jeruzalem reisden. Op pelgrimstocht. Dan liepen ze een dagreis om, om niet door Samaria te hoeven. – Maar juist deze Samaritaan houdt geen afstand. Loopt niet met een boog om de gewonde man heen. Hij ziet hem en wordt met barmhartigheid bewogen. Hij kan dat leed niet aanzien.

Barmhartigheid is dus een heel sterk woord. Een hele sterke motivatie om goed te doen. Je wordt geraakt door het leed dat je ziet. Blijft niet onbewogen bij de *mens* die je ziet. Nou, dat woord 'barmhartigheid' of 'barmhartig' komt in Lucas 1 vijf (!) keer voor. (vers 50, 54, 58, 72, 78) Ook in de lofzang van Zacharias twee keer. En dan gaat het over God, die barmhartig is.

Je zou kunnen denken dat God ingrijpt uit plichtsbesef. Hij heeft dat nu eenmaal beloofd in het verbond. Hij heeft het zelfs gezworen aan Abraham, zo zingt Zacharias. Maar dan ineens zie je toch, dat het geen uiterlijk plichtsbesef is van God, maar diepe bewogenheid: zo toont hij zich barmhartig jegens onze voorouders. Ook het verbond is uit diepe emotie ontstaan. God ziet mensen en ontfermt zich over je.

Er is in de kerkgeschiedenis wel eens beweerd dat God geen emoties heeft, geen affecten, zoals dat dan plechtig heet. Men kon zich dat niet voorstellen, want God kan toch niet aangedaan raken door wat er gebeurt? God is toch onveranderlijk? Onveranderlijk betekent echter niet, dat God niet aangedaan kan zijn. Hij is onveranderlijk in zijn toewending naar mensen. In zijn toewijding aan de wereld. Maar dat betekent niet dat hij geen emoties kent.

De Bijbel staat vól met Gods emoties. Teleurstelling als mensen zijn weg niet gaan. Woede als er onrecht is. En bewogenheid bij lijden. En die bewogenheid is zo diep. Als Mozes God wil zien, zoals Jetse met ons las. Dan krijgt hij God te zien. En wat is dan *het* kenmerk van God? Genade en

barmhartigheid. Mozes vangt een glimp op van God. En ziet één en al barmhartigheid. God loopt over van liefde.

En nu, in Jezus, gaat God nóg dichterbij komen dan hij ooit geweest is. Zijn zoon wordt mens en God komt dus *in* onze wereld, in ons bestaan. Of, zoals de oude vertalingen zeggen: God heeft omgezien naar zijn volk (Lucas 1:48 en 78). God wendt zijn gezicht niet af. Neemt geen afstand als het fout gaat in de wereld. Sluit zijn hart niet toe voor het lijden. Maar wil betrokken zijn. Hij is bewogen en komt daarmee in beweging. Hij ziet je. Hij ziet ons echt. Hij wil oprecht deel krijgen aan jouw menselijke bestaan. Zo bewogen is hij. Geen maatregelen op afstand. Maar oprechte interesse en aandacht.

Bij het jaar van barmhartigheid, dat de Paus onlangs uitriep, zei hij: *Jezus Christus is het gelaat van de barmhartigheid van de Vader.* Of, zoals Ria Borkent het dicht in het Kerstoratorium van Dirk Zwart: *O hoog bezoek van God aan mensen,
o Kind dat in de kribbe ligt,
wij zien het teken van herkenning,
God heeft een menselijk gezicht.*

Ik vind dat zo'n mooie zin. God heeft een menselijk gezicht. Dichtbij komt hij. Zo dichtbij dat wij hem en hij ons in het gelaat kan zien. Zo verdiept God zich in jou en mij. In jouw en mijn wereld. Hij kent je leven van binnenuit. En dat leidt tot nog grotere barmhartigheid. Zijn hart keer zich in hem om als het niet goed gaat met je. Als je door schuld of omstandigheden vastgelopen bent. Als je er niet bovenuit ziet en je hopeloos verloren voelt. Als je je niet gezien weet door anderen. Of als je afstand ervaart, omdat jouw keuzes niet goed bij een ander passen. Als je gecancelld wordt om je mening. God ziet je. Hij is met je bewogen. Hij komt vol erbarmen naar je toe. Wil je troosten, bemoedigen, overeind helpen en de weg wijzen. De weg naar zijn hart. Waar vergeving en vernieuwing te krijgen zijn.

En die barmhartigheid, dat is waar onze maatschappij vandaag behoefte aan heeft. Van de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan leren we hoe God barmhartig is. Hij komt uit zijn eigen hemelse bubbel en maakt de oversteek naar deze zondige wereld. Hij neemt onze plek in en gunt ons zijn licht en ruimte. Die houding missen we veel in onze maatschappij. Je verplaatsen in de ander. Door zijn of haar ogen kijken. Mildheid. Barmhartigheid.

Zacharias zingt dat het Kerstkind die barmhartigheid handen en voeten gaat geven. Een barmhartigheid die nooit meer verdwijnt. Omdat God jou en mij wil inspireren om als Jezus te zijn. Om óók het gezicht van zijn barmhartigheid te vertonen. Zodat Advent en Kerst nu nog steeds impact hebben voor Rotterdam. En we onze voeten kunnen zetten op de weg van de vrede.

Amen